

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 125/07-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júla 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť E. P., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 8/01 a 15 C 34/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 8/01 a 15 C 34/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 konal bez zbytočných prietáhov.

3. E. P. priznáva finančné zadostučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiattisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia E. P. v sume 7 493 Sk (slovom sedemtisícštyristodevät'desiatri slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 125/07-10 z 12. júla 2007 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť E. P. (ďalej len „sťažovateľka“) z 18. júna 2007, ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 8/01 a 15 C 34/02.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľka podaním z 30. augusta 2008, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 11. septembra 2007 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho

pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v spise.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom na začatie konania zo 14. septembra 2001 domáhala na okresnom súde určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, v ktorom je navrhovateľkou. Predmetné konanie nie je dosiaľ skončené.

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

„Z doposiaľ uvedených skutočností a citovaných právnych predpisov vyplýva podľa názoru sťažovateľky nepochybne, že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I najprv pod sp. zn. 15 Nc 8/01, v súčasnosti pod sp. zn. 15 C 34/2002, ktorého je účastníčkou konania, dochádza k prieťahom.

Návrh na začatie konania podala sťažovateľka ešte dňa 14. 9. 2001 a v súčasnosti, ani takmer po 5 rokoch a 9 mesiacoch nie je právoplatne skončené. Vo veci nebol vynesенý ani jeden rozsudok.

Podľa názoru sťažovateľky, nie je právne ani skutkovo zložitá a sťažovateľka sa nedomnieva, že by svojím postupom prispela k neprimeranej dĺžke konania alebo zapríčinila vznik zbytočných prieťahov v ňom .“

Z príloh pripojených k sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala sťažnosť na prieťahy v konaní 8. novembra 2006, ktorú predseda okresného súdu vybavil listom z 10. januára 2007 sp. zn. Spr. 2160/06 a sťažovateľke oznámil, že sťažnosť je dôvodná.

Podľa názoru sťažovateľky došlo postupom okresného súdu v namietanom konaní k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto navrhuje, aby vo veci jej sťažnosti ústavný súd vyslovil nálezom porušenie označených práv, prikázal okresnému sudu konať a priznal jej primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

Predseda okresného súdu v liste sp. zn. Spr. 2160/2006 z 5. augusta 2007 uviedol, že *„vec sp. zn. 15 C 34/2002 napadla na tunajší súd dňa 17. septembra 2001. Úpravou sudcu zo dňa 4. septembra 2007 bola vec daná po procesných úpravách daná na termín 6. decembra 2007. Vzhľadom na pretrvávajúci stav veľkého množstva vecí v oddelení*

nebolo možné sa vecou zaoberať skôr. Veci sa vybavujú podľa poradia v akom boli zapísané do jednotlivých súdnych oddelení, pričom nejde o vec s osobitnou rýchlosťou konania ani s výnimočnosťou rýchlosti konania“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP a ako súčasťou prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Ústavný súd z predloženého spisu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by poukazovali na skutkovú náročnosť tejto veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd po preskúmaní predloženého spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k predĺženiu konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní veci prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd z predloženého spisu zistil, že od 17. decembra 2001, keď sťažovateľka oznámila, že jej manželstvo trvá, bol okresný súd bez relevantného dôvodu nečinný až do 28. júla 2003, keď vyzval sťažovateľku na doplatenie súdneho poplatku.

Taktiež od 2. septembra 2003, keď sťažovateľka predložila okresnému súdu výpisy z listu vlastníctva, do 5. októbra 2004, keď okresný súd priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov, bol bez relevantného dôvodu súd nečinný. Pojednávanie bolo nariadené až 7. apríla 2006 na 9. máj 2006.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že nečinnosťou okresného súdu v uvedenom období v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadost'učinenie v sume 150 000 Sk poukazujúc najmä na úplnú nečinnosť okresného súdu v období od podania návrhu na okresnom súde do času podania sťažnosti, t. j. 5 rokov a 9 mesiacov.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priesťahom, zložitost' veci, správanie sťažovateľa ako účastníka konania, povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom

prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia pre s'ťažovateľku v sume 80 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľke, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk, keďže išlo o úkony urobené v roku 2007. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie s'ťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a s § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 970 Sk, t. j. spolu 5 940 Sk, čo spolu s režijným paušálom 2 x 178 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 6 296 Sk.

Keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľky je platiteľkou DPH, úhrada bola po pripočítaní DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky priznaná v celkovej sume 7 493 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2008